

Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Unsurların Önemi

Melek Alpar

meleka@gazi.edu.tr

Suggested Citation:

Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95-106. <http://www.jlls.org/vol9no1/95-106.pdf>

Öz

Araştırma Konusu: Toplamların sosyo-kültürel yapıları ile dilleri arasında ilişki halk biliminin konularından birisidir. Her dil yeni bir yaşam ve düşünce tarzı içerir. Dil öğretimi aynı zamanda bir kültür aktarımıdır. Dilbilimci, toplumun dili ile kültürel unsurlarının, bir bütünün birbirleriyle ilişkili parçaları olduğunun farkında olmalıdır. Bu bağlamda eğitimci, sadece dil öğretmeyi amaçlamamalı, dil öğretirken aynı zamanda öğrencinin kültürel özelliklerini dikkate alarak ona bir kişilik kazandırmalıdır. Kültürler kendilerine özgü farklılıkları barındırır ve çocukluktan itibaren başlayan eğitim sürecinde bu farklılıkların dikkate alınması gerekir.

Araştırma Yöntemi: Bu bağlamda, bu çalışma, yabancı dil öğretimindeki kültürel unsurların önemi üzerinde durarak literatür taraması yapmaktadır. İlgili literatürde bulunan çalışmalara odaklanarak, kültürel unsurların önemine ilişkin eleştirel bir yöntem izlemektedir.

Bulgular: Hedef dilde anlatmak istediğimiz duygu ve düşünceler, dilin kurallarının öğretimi dışında sosyo-kültürel yapıların öğretimini de zorunlu kılmaktadır. Bir yabancı dilin öğretiminde hedef dilin kültürünün öğretilmesi, hem öğrencinin daha iyi öğrenmesini sağlayacak hem de öğrenciye evrensel değerler süzgecinden geçmiş bir dünya görüşü kazandıracaktır.

Sonuç: Bu kapsamda konusu kültür olan dilbilimin ortaya koyduğu verilerden yararlanmanın, dil öğretiminde başarıyı artıracakı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halkbilimi, kültür, dil öğretimi, dilbilim, kültürel farklılık

Giriş

Halkbilimi, insan yaşantısındaki kültür öğelerini bilimsel çalışmalarla toplayan, sınıflandıran, benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan ve sistematik bir açıklamasını yaparak uygulamalar öneren bir bilim dalı olarak bilinir. Bu bilim dalı günümüze değin uzanan kültür değerlerini araştırıp ortaya çıkarırken, bu değerlerin toplum içindeki rolünü ve toplumu ayakta tutan dinamikleri belirler, çağdaş yaratmalara temel oluşturacak estetik odakları harekete geçirir. Böylelikle yeni kültür ürünleri ortaya çıkarır ve ortaya çıkan bu ürünleri evrensel düzeye taşıyarak insanlığın ortak kültürüne katkıda bulunur. Bu çalışmalarda kültürel antropoloji ve sosyo-dilbilimdeki belirli eğilimler de halkbilimcilere esin kaynağı olur.

Antropoloji, antropos ve logos sözcüklerinden türemiş bir terim olup, insan, toplum ve kültürü konu edinir. Voltaire tarafından insan zekâsının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılan kültür, bir toplumun birikimli uygarlığıdır (Crehan 2002: 64-66). Bir başka deyişle kültür, insanın doğuştan getirmediği ancak doğaya kattığı her tür üründür. Son yıllarda halkbilimciler dikkatlerini toplumdaki bireylerin rolüne ve kültürel gelenekle ilişkili olarak kişilik gelişmesine yöneltmişlerdir. Dilbilim, kültürlerin, kuşaklararası ve kültürlerarası aktarım aracı olarak dilin toplumda oynadığı role, sosyal ve kültürel ortamla ilişkisine, insanın doğasına, kişiliğinin gelişmesine ve eğitim süreçlerinin dil öğrenim ve öğretimine odaklanır. Dilbilimci, esas olarak dilin kökeni, yapısı ve gelişimi ile ilgilenirken, toplumun dili ile kültürel unsurlarının, bir bütünün ilişkili parçaları olduğunun da farkında olmalıdır. Böylesi bir farkındalıkla o, toplumun belirli bir grubu tarafından konuşulan dilin, o grubun statüsü ya da sosyal sınıfla ilişki durumlarını; dinsel tören ve kutlamalarda kullanılan dilbilimsel imgelerin, günlük konuşmadan farklı oluşunu; bir dilin değişen sözcük ve deyim varlığının, onu kullanan halkın değişen kültürüne yansıma biçimlerini; dilin bir kuşaktan diğerine aktarılma süreçlerini ve bu süreçlerin art arda gelen kuşaklara inançlarını, ideal ve geleneklerini nasıl aktardığını inceler.

İnsan doğumundan itibaren gelişmeye, çevreye uyum sağlamaya ve sosyalleşmeye başlar. Topluluklar halinde yaşayan insan, yaşamda bazı değer, inanç ve sosyal ilişkileri

öğrenerek sosyal bir varlık haline gelir. Bir toplumun dilini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini, alışkanlık biçimlerini ve sanatını içeren kültür, önceki kuşaklardan aktarılan, toplum üyelerinin çoğunluğunca değerli bulunan, insan yapısını, eylemlerini, düşüncelerini ve aynı zamanda toplumun diğer toplumlarla ilişki kurmasına yarayan tüm unsurları da kapsar. Her sosyal/kültürel dizgede bireyler ve kurumlar arası ilişkiler dil ile kurulur, dil ile sürdürülür. “Dil” denildiğinde akla öncelikli olarak konuşma dili gelse de, konuşma dili aslında çok geniş bir konuşma-anlaşma- haberleşme ortamının sadece bir boyutudur. Konuşma dilinden farklı olarak, yazı dili, ıslık dili, resim dili, matematik dili, mimik dili, telgraf dili, müzik dili, tiyatro dili, sinema dili, radyo dili, kıyafet dili gibi çok sayıda dil vardır. Dilbilimciler, dillerin yapılarını inceleyerek ve karşılaştırarak araştırmalar yaparlar. Etnoloji ile betimleyici dilbilimin karışımı olan etnolinguistik, dil ve kültür arasındaki ilişkileri irdeler. Bu noktada etnolinguistler, dilin yapısını ve kullanımını, toplum, kültür ve insan davranışı bağlamında araştırırlar (Haviland vd. 2002: 148). Kültürün oluşumunda merkezi bir öneme sahip olan dil, birbirleri ile sıkı etkileşim halinde bulunan kültürel öğeleri birbirine bağlar. Her biri ayrı bir bilim dalının konusu olan çevre; üretim ve tüketim; din, devlet ve yönetim; insanlar; gelenek, görenek; aile, soy ve akrabalık ilişkileri; sağlık ve hastalık; sanat, bilgi ve eğitim gibi öğeler aynı bütünün içinde yerini alır. Bu temel öğeler, her toplumda ve kültürde farklı biçimlerde mevcuttur. Her dil, farklı bir yaşam ve düşünce tarzını içerir. Bu nedenle yeni bir dil öğrenmek bir bakıma yeni bir kültürü, yeni bir düşünceyi ve yeni bir yaşam tarzını öğrenmeye başlamak demektir. Bu bağlamda kültürel sistemin iletişim ortamını oluşturan dil, zengin, sürekli ve güvenilir kültür hazinesidir. Kültürel ve tarihi miras, dil aracılığı ile gelecek kuşaklara aktarılır. Kültürel sistemi oluşturan parçaların hiçbiri tek başına var olamaz ve az ya da çok diğer öğelerden etkilenir.

Kültürleşme

Kültürleşme, başka bir kültürle ilişki ya da alışveriş sonucu ortaya çıkan bir tür kültür değişmesidir. Kültürel yapılanmalarda en önemli tuzak, kendimizden hoşnutluk duygusudur. Bu hoşnutluk, dünyayı “kendimiz ve ötekiler” anlayışı ile dar bir çerçeveye sıkıştırır. “Etnosentrizm (budunmerkezcilik), kişinin kendi kültürünü esas alarak, diğer kültürleri kendi kültürü açısından değerlendirmesi” demektir (Brandmeyer vd. 2004: 103).

Bireyler, yaygın olarak kendi kültürel değerlerini ve davranışlarını doğru kabul ederek diğer kültürlerle bakma eğilimi içerisindedirler. “İnsanın uygar bir yaratık olarak yaşamasının tek yolu; kendini ve ötekileri, önyargılardan arınmış bir şekilde sorgulaması, tanımaya ve anlamaya çalışarak ötekilerle birlikte yaşamının yollarını aramasıdır” (Brandmeyer vd. 2004: 168–179).

Siyaset, ekonomi ve kültürün küreselleşmesi, kültürel, ulusal, bölgesel ve yerel unsurların kesişmesi ve harmanlanması ile sonuçlanmış, küreselleşme döneminde halkbiliminin insanlar, kültürler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları araştırmasını daha da önemli bir hale getirmiştir. Başlangıçta dışa kapalı olan toplumlar, kendilerini değiştirmeye başlamışlar ve gün geçtikçe de bu kapalılıktan kurtularak kapılarını farklı toplumların kültürel değerlerine açmışlardır. Küreselleşmeyi bir “zaman ve mekân sıkışması” olarak tanımlayan Harvey (1999: 270), bu sıkışmayı yaşamın hızının artması ve mekânsal engellerin ortadan kalkması şeklinde açıklamıştır. Bu ortamda küreselleşme bir yandan tek bir dünya meydana getirirken diğer yandan parçalanma ve farklılıklar da yaratmıştır.

Kültürel farklılıkların dikkate alınması gereken alanlardan birisi de yabancı dil eğitimidir. Çocukluktan itibaren başlayan eğitim sürecinde giderek artan ölçüde başka oluşun bilincine varılması, kültürel çeşitliliğin fark edilmesi ve farklı kültürlerin ortak yönleri olduğunun belirlenmesi, kültürler arasındaki sınırların yıkılması sonucunu doğurur. Bu açıdan bakıldığında, dil eğitimi, bir yandan dünyadaki insanların birbirlerini anlamasını sağlarken diğer yandan farklı kültürlerle sahip bireylere karşı hoşgörülü olmayı da öğretir. Bu noktada önemli olan, farklı kültürler arasındaki ilişkileri tanımlamaktan ziyade bireylerin karşılaştıkları güçlükleri kavramak, çözüm bulmaya çalışmak ve bireyleri “özne” olarak kabul ederek onların kendi hedeflerini belirlemelerine ve hedefe ulaşma yolculuğunda ilerleme becerilerini kazanmalarına yardımcı olmaktır. Ortaya çıkan durum bir anlamda, “artık farklı kültürler arasındaki uyumluluktan ziyade, bireyleri, yaşanmış kişisel bir öykü ve tasarıya dönüştürme becerisidir” (Touraine 2005: 240). Bu bağlamda anlatılmak istenilen eğitimcinin sadece dil öğretmeyi amaçlamaması, aynı zamanda dil öğretirken, öğrencinin kültürel özelliklerini göz önünde bulundurarak ona etkin bir kişilik kazandırmasıdır.

Dil Eğitiminde Etkin Bir Öneme Sahip Olan Kültürel Farklılıkların Doğru Belirlenmesi Nasıl Bir Rol Oynar?

“Bir araya gelip bir olmak”, Doğu kültürlerinin temel toplumsal özelliklerden biri iken, Batı kültürlerinde “bireysellik” ön plandadır. Öğretim sürecinde öğrencinin birey olarak ele alınması ve mensubu bulunduğu toplum ile uyum ve farklılaşmasının dikkate alınması başarıyı arttıracaktır. Yapılan araştırmalar, temel kalıtsal özelliklerle dünyaya gelen her bireyin, kültürlenme ve kişilik gelişimi arasında yapısal bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bazı kültürler, çocuk yetiştirme alışkanlıklarında, daha bağımsız ve kendine güvenen kişilikler ortaya çıkartırken, diğerleri de uysal ve itaatkâr kişiliklerin gelişimini ön plana alırlar (Haviland vd. 2002: 264). Geleneksel toplumların diğer toplumlarla ilişkileri adeta yalıtılmış bir yapıdadır. Ancak bu yapıdaki toplumlarda, yardımlaşma, destek olma ve “biz” duygusu yüksek düzeydedir. Diğer taraftan Avrupa Kültürü, tüm ulusal farklılıklarına karşın, “birey” kavramına verilen değer üzerinde birleşmektedir. Avrupa toplumlarının “bireyi”, Avrupa dışında kalanların ise “kamuyu” öne çıkardıkları konusunda yaygın bir kanı bulunmaktadır (Yavuz 1973: 21). Dil öğrenimi aynı zamanda bir kültür aktarımıdır. Hedef dilde anlatmak istediğimiz duygu ve düşünceler, dilbilim kurallarının eğitimi dışında, dil/kültür öğretimini de zorunlu hale getirir. Kuşkusuz, yabancı dil öğretiminde kültürel farklılıklar öğrenim sürecini etkileyecektir. Ana dilin kendine özgü yaşama ilişkin bakış açısı, değerleri ve ölçüleri vardır. Bu toplumsal ölçüler ve değerler, heyecan, mutluluk, sevinç, korku, inanç ve endişe gibi kimi duyguların dilin kendine özgü ifadeleriyle anlam kazanarak aktarılabilmesini sağlar. Bu anlamda her iki dilde de toplumsal ve yaşamsal uygulamaların ne olduğunun bilinmesi son derece önemlidir. Bir başka deyişle, her dilin kendine özgü değerler sistemi vardır ve bu durum o dile özgü kültürel ifadelerde farklılıklarla kendini gösterir. Birbirlerinin kültürlerini tanımayan bireyler, iletişim kurmakta güçlük yaşayacaklardır. Çoğu zaman kendi kültürel ve dil kurallarına göre ifadeleri iletmeye çalıştıklarında ise anlaşmazlıklar ortaya çıkacaktır. Bu nedenle iletişimde başarı için kültürel değerlerin farklılığının ne kadar önemli olduğunun bilinmesine gereksinim vardır. Örneğin, trende yolculuk ederken “Bugün hava ne kadar güzel” denir ise, İngiliz cevap vermek istemez, çünkü tanımadığı birisiyle konuşmak gibi bir alışkanlığı bulunmamaktadır (Avruch vd. 1991: 113). Benzer bir biçimde Kevin Costner’in yönetmenliğini ve başrol oyunculuğunu üstlendiği 1990 yılı yapımı *Kurtlarla*

Dans filminde, 1800'lü yıllarda bir teğmenin Amerikan iç savaşından sonra atandığı Güney Dakota'daki bir sınır karakolunda kurtlarla ve Kızılderililerle kurduğu dostluğu anlatılır. Söz konusu filmin, gerçeğe yakın olması ve kültürel özgünlüğü yakalaması açısından, Lokota'lı bir kadından dil dersi alınmış, ancak bu dilde kadın ve erkekler için farklı söz diziliminin var olduğu göz önünde bulundurulmamıştır. Film gösterime girdiğinde izlemeye gelen yerliler, Lokata Savaşçıları'nın kadınlar gibi konuştuğunu duyunca kahkahalarına engel olamamışlardır (Haviland vd. 2002: 247). Kültürler arasındaki farklılıkların dikkate alınmaması görüldüğü üzere ortaya şaşırtıcı sonuçlar çıkaracaktır.

Farklı toplumlarda yaşayan her birey, kendini anlatmakta ve başkaları ile iletişim kurmakta yeterli ve yetkin olmayı arzular. Bireylerin kendisini başkalarına yeterince anlattığına ikna olmaları, yeni değerlerin yaratılmasını olanaklı kılar. İnsan, uygun anlatım yollarını ve araçlarını kullanarak kendisini ifade edebilir. Ayrıca insan ilişki kurduğu insanların duygularını, düşüncelerini de anlamak ister. İnsanın kendini başkalarına anlatabilmesi ve başkalarını anlayabilmesi için de iyi bir iletişime gereksinimi vardır. İnsanın bu yeterliliğe ve yetkinliğe ulaşabilmesi için bilgi, beceri, tutum ve öğrenme araçlarını ve öz anlatım yollarını kullanmalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde dil “biyolojik kalıttan daha çok, insanların yaşantıları sonucunda elde ettikleri, kuşaktan kuşağa öğrenme ve iletişim yoluyla aktardıkları değerler bütünüdür” (Başaran 1994: 65).

Anlama yeteneğinin kazanılmasıyla başlayan dil öğrenimini konuşma aşaması izler. “Çocuk doğduktan sonra bir yıla yakın süre annesini dinler, anlamaya başlar, ancak anladığı oranda konuşamaz. Konuşma basit, kısa ve hatalı başlar, konuşa konuşa gelişir” (Vahapoğlu 2005: 135). Dil öğreniminde günümüze değin farklı yöntemler denenmiştir. 1960'lı yıllara kadar uzanan süreçte, tek yöntem olarak *duyumcu-dil (audio-lingual) yöntemi* benimsenmiş, ancak bu yöntem bireylere dil kullanım yetisini yeterince kazandıramamıştır. 1960'lı yıllardan sonra ise yeni bir yöntem geliştirilmiştir. Bu yönteme göre dil öğrenimi, bir alışkanlık edinimi değil, bilinçli bir kazanımdır. Başka bir anlatımla, dilde anlam ve dil öğreniminde zihin ve kişilik önem kazanır. Ana dile ilişkin varsayımlar ve doğuştan dil kazanım düzeneği, dil eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Başarı için öğrenci kişiliğinin ve kültürünün esas alınması gerekir.

Yabancı Dil Öğretiminde Hedef Dilde Kültür

Yabancı dil öğretiminde hedef dil ile ana dil arasındaki farklılıkların ortaya konulması, ikinci dil öğretiminin daha başarılı bir şekilde yapılmasını sağlar. Bu bağlamda, “hedef dilin düşünce biçiminin, mantığının, o dilin konuşulduğu farklı toplumsal ve yaşamsal pratiklerin bilinmesi önemlidir” (Han 2007: 300). Bazı durumlarda yabancı dil grubunun kültürünü anlamadıkça öğretilen tümceler ve konuşma parçaları öğrenene anlamsız gelebilir. Bu duruma örnek olarak Afrika ülkelerindeki eğitim sistemi üzerinde yabancı eğitim sistemlerinin mevcut etkisi gösterilebilir. Sömürgeci ülkelere alınan ve Afrika ülkelerinin özelliklerine uygun olmayan eğitim sistemleri, bu ülkelerdeki eğitimin gelişmesini engellemektedir.

Toplumların kültürel değerleri, dil öğretimi sırasında dikkate alınması gereken bir diğer önemli konudur. “Değer”, bir nesnenin ya da olayın birey için önemini belirleyen inançtır. “Norm” ise bir değer sınırlarını çizer, insana ne ölçüde değer vermesi ya da vermemesi gerektiğini gösterir. İşte bu noktada eğitimcinin, öğrenci için değerli olan ve olmayanların farkında olması, eğitimde hedeflenen başarı için vazgeçilmez olacaktır. Eğitimci özellikle öğrencinin önem verdiği konuları eğitim sürecinde kullanabilirse hedefine daha da yaklaşacaktır. Bir toplumun üyelerinin çoğunluğunca önemli bulunan, yaygın bir kültürün özünü oluşturan güçlü çekirdek değerlerin değişmesi kültürü de kökten değişime uğratar. Sözelimi, dilin öz değerlerini oluşturan sözcüklerin yerine yabancı sözcükler kullanılırsa, dil bozulur. Bireylerin yaş, meslek ve konulara olan ilgi düzeylerine göre oluşan özel değerler, öğrenme ve iletişim yoluyla aktarılır. Bu süreçte yetersiz kalan değerler değiştirilir ya da geliştirilir. Böylece kültürel değerler kuşaktan kuşağa zenginleşir. Bunun yanı sıra toplumun bazı kesimleri tarafından belirli sürelerde takip edilen moda değerlerin bilinmesi eğitimde başarı açısından önemlidir. Moda ve özel değerler kullanılarak öğrencinin ilgisi derse kolaylıkla çekilebilir. Örneğin, günümüzde gençler arasında moda olan “facebook” ve “twitter” gibi sosyal paylaşım ağlarının öğretim sürecinde kullanılması, öğrencilerin ilgisini çeker ve başarılarını arttırır.

Eğitim, insanı yaşama hazırlayan tüm sosyal süreçleri içerir. “Başka kişilerle birlikte yaşarken, deneyimsiz olan çocuk, onlarla nasıl ilişki kuracağını öğrenir, onların tavırlarını, davranışlarını ve dillerini örnek alır” (Guttek 2001: 5). Öğrenme ise, bilgi ile donanmaktan

ziyade, bu bilgilerin beceri olarak eyleme dönüştürülme sürecini de kapsar. Kültürel değerler öğrenilmeden, bilgilerin eyleme dönüştürülmesi oldukça zordur. Karşılaştığı yerli ya da yabancı kültüre ait insanlarla sağlıklı bir etkileşime girebilmek için “kültürel okuryazar da olmak gerekir” (Erdoğan 2008: 12). Birçok durumda yabancı dil bildiği halde, yabancı ülkenin kültürünü bilmediği için gittiği ülkede kültür şokuna giren ve bu nedenle uzun süre çekingen davranışlarda bulunan kişilere rastlanır. Bu konu o kadar yaygındır ki, yabancı bir ülkeye ilk gidişinde telefonu açan bir öğrencinin karşısındakinin yabancı dil konuşması üzerine ani bir hareketle telefonu kapattığı görülmüştür.

Bilindiği üzere eğer bir insanı anlamak istiyorsak, dünyaya onun bakış tarzıyla bakmalı, olayları onun gibi algılamaya ve yaşamaya çalışmalıyız. Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini tam ve doğru olarak anlaması, hissetmesi sürecine “empati” denilir (Rogers 1983: 103- 124). İngilizce’de “empati”yi açıklamak için, söz konusu olaya diğer taraftaki kişinin ayakkabılarını giyerek bakması gerektiği “If I were in your shoes” ifadesiyle anlatılır. Askeri eğretilenme açısından oldukça zengin olan İngilizcede savaşla ve savaş taktikleriyle ilgili pek çok sözcük karşımıza çıkmaktadır: Uzayı fethetme, bütçe, meydan muharebesi, fakirliğe karşı savaşı kazanma, tartışmayı ateşleme, pazarı öldürme, sınavda bombalama bu eğretilenmeler arasında sayılabilir ancak bu durum, pek çok dilde görülmeyebilir.

Her toplumun dili, o toplum üyelerinin birbirleri ile iletişim ihtiyaçlarına yanıt verebilecek biçimdedir. Akrabalık ilişkilerine önem veren ülkelerde, batı dillerine oranla daha fazla akrabalık gösteren sözcük bulunmaktadır. Pek çok dilde kuzen, annenin kız kardeşi ve anne için aynı sözcük, baba ve babanın kardeşi için de yine aynı sözcük kullanılır. Bu kültürel değeri bilmeyen biri, baba ile babanın kardeşine aynı ismi veren toplum üyelerinin her ikisini de ayırt edemediği yanlışlığına düşebilir. Toplumun kültür yapısının bir parçası olarak gelişen böylesi bir adlandırma biçimini bilmeksizin, söz konusu dili toplumsal bağlantılardan bağımsız öğretmeyi veya öğrenmeyi hedefleyen bireyin, dil öğreniminde kısmi başarısızlığa uğraması kaçınılmaz olacaktır. Türkçede bulunan amcaoğlu, dayıoğlu, halakızı, görümce, baldız, bacanak, elti gibi sözcüklerin bazı dillerde karşılıkları bulunmamaktadır. Genişletilmiş aile” kavramının geçerli olduğu Gambiya’da ise babanın erkek kardeşine de “baba” denilmektedir. Bir eve gelin gelen kadın, hem

evlendiği kişiye hem de evlendiği kişinin erkek kardeşlerine “koca”, aynı şekilde eşin erkek kardeşleri de kardeşlerinin eşlerine “karım” demektedirler. Benzer şekilde zamana önem veren bazı ülkelerde, zaman daha küçük parçalarda ifade edilebilirken, bazı ülkelerde de kuşluk vakti, akşamüstü, öğle üzeri gibi genel ifadeler kullanılmaktadır.

Bolivya'nın dağlık bölgesinde yaşayan Aymara yerlilerinin temel besin maddesi, patatestir ve kullandıkları dilde patates ve kullanımı ile ilgili 200'ün üzerinde sözcük vardır. Aynı yerde ormanda yaşayan yerlilerde ise bal ile ilgili pek çok sözcük bulunmaktadır (Haviland vd. 2002: 244). Aynı şekilde Afrika'nın göçebe halkı Nehurlar için büyükbaş hayvan o kadar önemlidir ki, büyükbaş hayvanı tasvir eden 400 sözcük dillerine girmiştir, hatta çocuklarına bile büyükbaş hayvan isimlerini verdikleri görülür (Haviland vd. 2002: 155). Böylece bir taraftan Nehurların dili öğrenilirken, diğer taraftan bu yerlilerle hayvanlar arasındaki yakın ilişkiler de incelenmiş olur. Benzer şekilde Eskimolarda kar tanesini, Arapçada da deveyi anlatan pek çok sözcüğe rastlamak olasıdır. Bunun yanı sıra kültürel farklılaşmayı anlatan öğeler arasına renkleri de ekleyebiliriz. Müslüman ülkelerde popüler renk olan “yeşil”, “murat”ı çağrıştıran, Fransa, İsveç ve Hollanda'da “kozmetikler”i, cangıl ülkelerinde ise “hastalık”ları ifade etmektedir. Anlaşılacağı üzere, her kültürün deneyimleri, farklı sınıflanır. Ancak bütün bu sav ve varsayımlar, bizi, ekinsel göreceliği sabitleştirip normlaştıracak ve de uygarlıklar için daha ayrımcı bir dünya modeline asla yönlendirmemelidir (Güleç 2009: 84–85).

Toplumlar, geçmişe ilişkin olarak, tüm üyeleri tarafından paylaşılan ortak bir belleğe sahiptir. Bireyler bu noktadan hareketle geleceğe yönelik bir “gönderim çerçevesi” yaratırlar. Bu simgesel evren bir kültürden diğerine farklılık gösterir. Böyle olunca da toplumların oluşturduğu dizisel dizgelerde farklılaşır. Dizisel dizgelerin yapısı öğrenildiğinde farklı simgesel evrenlerin oluşumunu da anlamak kolaylaşacaktır. Dilin taşıyıcı özelliğiyle de kişi, her gün bir simgeler dünyasında yaşar ve bilgi dağarcığını bu simgeler aracılığı ile doldurur. Farklı uygulamalara karşı, kültürler, birbirinden farklı tepkiler verecektir. Yapılan araştırmalar öğrenmede pekiştirme süreci gibi temel bir sürecin bile kültürel öğelerin etkisinde olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Japon bir öğrencinin pekiştirme sürecine verdiği tepkilerin, Amerikalı bir öğrenciden farklı olduğu tespit edilmiştir (Triandis 1987: 15-17). Öğrenme ve pekiştirme arasında evrensel bir ilişki olmasına karşın, kültürel farklılıklar öğrenme ve pekiştirme sürecini etkilemektedir.

Japonlar daha az bireyci olduklarından başka bir kişiye pekiştirme uygulandığında da kendilerine uygulanmış gibi tepki gösterebilmektedirler.

Toplumlara ve kültürlere ilişkin evrensel doğrular belirleme alışkanlığı, bilimde ve insan ilişkilerinde önemli sorunlar yaratmaktadır. Örneğin, Japon kültüründe grup ve aileye duyulan bağımlılık, bağımsız birey yetiştiren Amerikan kültürüne oranla geri olarak açıklanırsa, bu mantıklı ve bilimsel bir açıklama olmaz. Amerikalı anne sanki bebek anlıyormuş gibi sürekli çocuğu ile konuşur. Amerikalı anne, girişken bir çocuğu olmasını ister. Çin’de ise bu tür davranışlar saygısızlık olarak algılanır. Japon anne ise sessiz bir çocuğun peşindedir. Japonların sözsüz iletişimde başarılı oldukları ve daha iyi algıladıkları bilinmektedir (Ouchi 1982: 48-66). Eğitimcinin de çocuğun yetiştiği kültürü bilmesi; Japon bir çocuk için sözsüz iletişim ağırlıklı eğitim planlarken, Amerikalı çocuğun girişken özelliklerini dikkate alması yararlı olacaktır.

Sonuç

Sonuç olarak, her dil, yeni bir yaşam ve düşünce tarzını içerir. Bu nedenle yeni bir dil öğrenmek bir bakıma yeni bir kültürü, yeni bir düşünceyi ve yeni bir yaşam tarzını öğrenmeye başlamak demektir. Yabancı dil öğrenimi, öğrencinin düşünce ve kişiliğiyle, toplumsal yaşamı ve doğuştan itibaren çevresinden edindiği kültürle yakın ilişki içerisindeydir. Bir başka deyişle dil öğretimi, bir kültür aktarımıdır. Bu bağlamda hedef dilde anlatmak istediğimiz duygu ve düşünceler, dilbilim kurallarının eğitimi dışında, dil-kültür öğretimini de zorunlu kılar. Eğer kültürel kavramları anlayabilirsek, farklı kültürlerin ve bu kültürdeki insanların dünyayı nasıl gördüğünü ve başka insanlara verdikleri tepkileri kolay bir biçimde fark edebiliriz. Bunun yanı sıra, sağlam bir yabancı dil eğitiminde, öğrencinin kültürel özellikleri kadar öğretilen dilin kültürünün de öğretilmesinin, bir taraftan öğrencinin dili daha iyi öğrenmesini sağlarken, diğer taraftan öğrencinin evrensel değerler süzgecinden geçen bir dünya görüşü kazanmasını da sağlayacaktır. Bu kapsamda konusu kültür olan halkbiliminin ortaya koyduğu verilerden yararlanmak, dil öğretiminde hiç kuşku yok ki başarıyı arttıracaktır.

Kaynakça

- Avruch , K., Black, P.W., & Scimecca, J. A. (1991). *Conflict resolution: Cross-cultural perspectives (contributions in ethnic studies)*. New York: Greenwood Press
- Başaran, İ.E.(1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Brandmeyer, C.R. (2004). *Sosyal güvensizlik* (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Crehan, K. (2002). *Kültür antropoloji*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Gutek, G. L. (2001). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar* (Çev. Nesrin Kale). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Güleç, M. (2009). Modernizm/ postmodernizm düşüncesi ve Nooteboom'un Kayıp Cennet'indeki (Paradijs Verloren) yansımaları. *Littera Edebiyat Yazıları*, 25, 73-100.
- Han, T. (2007). Yabancı dil öğretiminde ana dilden kaynaklanan kimi hatalarının hedef dilin yazınsal/ kültürel becerileri bağlamında irdelenmesi. *V. Ulusal Frankofoni Kongresi Bildirileri* (pp.297-304), Atatürk Üniversitesi, 25-26 Ekim 2009, Erzurum.
- Harvey, D. (1999). *Postmodernliğin durumu* (Çev. S. Savran). İstanbul: Metis Yayınları.
- Haviland, W., McBride, B., Walrath, D., & Prins, H. (2002). *Kültürel antropoloji* (Çev. Hüsamettin İnaç ve Çiftçi Seda). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ouchi, W.G. (1982). *Theory avon books*. New York: Weizenboum Age.
- Rogers, C.R. (1983). *Empatik olmak değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir* (Çev. Füsün Akkoyun). *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(18): 103–124.
- Touraine, A. (2005). *Bugünün dünyasını anlamak için yeni bir paradigma*. (Çev. Olcay Kunal). İstanbul: Yapı kredi Yayınları.
- Triandis, H. C. (1987). Individualism and social psychology theory. In C. Kagitcibasi (Ed.), *Growth and progress in cross-cultural psychology* (pp. 78-83). Lisse, Netherlands: Swets & Zeitlinger Publishers.
- Vahapoğlu, E. (2005). *Yabancı dil öğrenme yolları*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Yavuz, F., Keleş, R., ve Geray, C. (1973). *Şehircilik sorunları uygulama ve politika*. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Dr. Melek Alpar, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İlgilendiği alanlar, çocuklara yabancı dil öğretimi ve metodoloji. İlköğretim okulu 6. sınıf Fransızca dersi televizyon programları projesinde program yazarlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nde İlköğretim öğretim programlarını hazırlamakta görev almıştır.

The Importance of Cultural Components in Foreign Language Teaching

Abstract

Problem Statement: The relationship between the social and cultural organizations of societies and languages is the subject of folklore. Each language contains a new form of life and thought. Language learning is also a process of culture transmission. A linguist should be aware of the fact that the language and culture of the society are the interconnected parts of a whole. In this context, an educator should not only aim at teaching a language, but also help students to develop their personality by taking their cultural background into consideration.

Method: At this point, this review paper looks at the cultural elements and their importance in foreign language learning contexts.

Findings and Results: Cultures have properties that are unique to them and these should be taken into account in the process of education. The emotions and ideas that we want to express in the target language make the teaching of socio-cultural structures a necessity, in addition to the teaching of the rules of the language.

Conclusion: In this respect, it is evaluated that benefiting from the data put forward by folklore will increase success in language teaching.

Keywords: folklore, culture, language education, linguistic, cultural difference.